Ruimte voor jongeren

AUTEUR Kirsten Visser

Het beeld dat jongeren hebben van hun wijk blijkt veel positiever dan dat van volwassenen en beleidsmakers. Jongeren voelen zich vaak verbonden met de wijk en zijn trots op de wijk. Binnen de wijkaanpak worden de kansen die deze positief ingestelde jongeren bieden nog te weinig benut.

Veel wederopbouwwijken worden gekenmerkt door fysieke, sociale, maatschappelijke en economische problemen, wat zich in wijkmonitoren vaak uit in een laag wijkoordeel en negatieve toekomstverwachtingen voor de wijk. Als we volwassenen – bewoners, beleidsmakers en politici – moeten geloven is het bepaald geen pretje om in deze wijken te wonen. Maar hoe denken jongeren hier eigenlijk over?

'Eigenlijk best positief'

Wanneer we jongeren vragen naar de mening over hun 'probleemwijk' blijkt deze eigenlijk best positief te zijn. Uit een onderzoek van Young Opinions blijkt dat van de 774 ondervraagde jongeren in achterstandwijken, ruim drie vierde trots is op hun wijk. Over het algemeen vinden de jongeren het positief dat er tussen jongeren onderling een goede sfeer is en dat er verschillende culturen samenleven.

Een vergelijkbaar beeld ontstaat uit studies in het Utrechtse Overvecht. Deze wijk wordt door buitenstaanders gezien als probleemwijk, waar vooral jongeren voor overlast zorgen. Uit de wijkmonitor van de Gemeente Utrecht blijkt dat de volwassen inwoners de wijk waarderen met een 5,3, beduidend lager dan het gemiddelde wijkcijfer in Utrecht van 7,2. Daarentegen hebben de meeste jongeren in Overvecht helemaal niet zo'n negatief beeld. Onderzoeksbureau Labyrinth toont aan dat jongeren de wijk gemiddeld een 6,5 geven.

Deze waardering wordt bevestigd door de interviews die Koster en Mulderij in Overvecht afnamen, waarin ze jongeren vroegen naar de beleving van hun wijk: "Overvecht is een leuke wijk, gezellig. De mensen kennen elkaar. Er zit wel wat criminaliteit, maar het is wel een leuke en gezellige wijk." (een 16-jarige inwoner van Overvecht). Jongeren vinden vooral de nabijheid van vrienden, het goede contact met de buren en de gezellige activiteiten in de wijk belangrijk. Een groot deel van de jongeren – vooral de meisjes – geeft aan dat het winkelcentrum een belangrijke ruimte is waar gezamenlijk activiteiten worden ondernomen met familie of vrienden. Natuurlijk zijn ook jongeren zich er van bewust dat gezelligheid soms samen gaat met overlast. Volgens hen is het echter maar een kleine groep die overlast veroorzaakt, en zouden niet alle jongeren hierop afgerekend moeten worden. Hiernaast komt uit de gesprekken naar voren dat de wijk als 'rustig' wordt ervaren: je kunt er veilig over straat zonder te worden lastig gevallen, aldus de meeste jongeren. Een totaal ander beeld dan de algemeen gangbare perceptie van de wijk, waar thema's als onveiligheid en criminaliteit de boventoon voeren.

Hoe komt het dat een wijk die door buitenstaanders als 'broeinest van overlast en criminaliteit' wordt gezien door een groot deel van de jongeren als rustig en gezellig wordt ervaren? Volgens Koster en Mulderij heeft dit alles te maken met het 'gewend zijn' aan de wijk. Een groot deel van de jongeren woont er al hun hele leven. Ze kennen de mensen, hebben vrienden in de wijk en weten wie er te vertrouwen is en wie niet.

Jeugdig enthousiasme?

Het positieve beeld dat veel jongeren van hun 'probleemwijk' hebben zou een goede basis kunnen vormen voor het inzetten van deze groep bij de wijkaanpak. Dit gebeurt nu nog onvoldoende, vooral omdat jongeren te vaak als probleem in plaats van oplossing worden gezien. Niet helemaal ten onterechte: het

Young Opinions panel toont aan dat 57,3 procent van de jongeren vindt dat (andere) jongeren verantwoordelijk zijn voor een groot deel van de problemen in de wijk. Toch is er een grote groep jongeren die trots is op de wijk en die ook best hun steentje wil bijdragen. Het is dan ook zaak om de kansen die deze positief ingestelde jeugd biedt te benutten. Dit kan bijvoorbeeld door het opzetten van projecten op het gebied van hiphop, het organiseren van een musical of het maken van een videoclip over de wijk. Niet alleen 'houdt het de jongeren van de straat'; het geeft ze ook de mogelijkheid om zichzelf en 'hun wijk' positief onder de aandacht te brengen. Ook liggen er kansen in samenwerking met de middelbare school in de wijk: zo helpen jongeren van het Overvechtse Trajectum College nu al bij het organiseren van een dag voor een verzorgingstehuis of participeren ze in een bouwproject dat de veiligheid van een heel woonblok vergroot. Tevens kunnen jongeren ingezet worden bij de inrichting van de wijk, bijvoorbeeld in het geval van herstructurering. Zo kunnen terreinen die braak komen te liggen of woningen die leeg komende staan samen met jongeren op een creatieve manier worden ingevuld.

Jongeren weten wat er speelt in de wijk, maar worden weinig gehoord

Het overgrote deel van de jongeren vindt dat beleidsmakers en corporaties jeugd moeten betrekken bij de wijkaanpak. Het onderzoek van Labyrinth in Overvecht toont aan dat bijna 40 procent van alle jongeren bereid is activiteiten te organiseren als ze hier de faciliteiten en middelen voor krijgen. En in dat laatste ligt een probleem. Een ruime meerderheid van de jongeren weet niet waar ze terecht kunnen voor hulp om hun ideeën te realiseren. Er is dus wel sprake van actiebereidheid, maar de kennis van middelen voor actie ontbreekt. Het is aan corporaties en beleidsmakers ervoor te zorgen dat ook de mogelijkheden voor actie bekend zijn bij de jongeren. Als er wel een jongerenwerker in de wijk aanwezig is, maar bijna tweederde van de jongeren die iets voor de wijk Overvecht wil gaan doen niet weet dat diegene kan helpen met ideeën of initiatieven, dan gaat er iets niet helemaal goed.

Aanbevelingen

Het betrekken van jongeren bij de wijkaanpak begint bij het doorbreken van het negatieve stereotype beeld van deze groep. Deze taak is deels weggelegd voor de media – die ook meer de positieve initiatieven van jongeren zouden moeten belichten in plaats van slechts te rapporteren over jongerenoverlast – maar ook beleidsmakers zouden een ommeslag in hun denken moeten maken. 'De jongere' wordt steevast gecategoriseerd als probleem. Zo wordt in de Utrechtse buurtmonitor het percentage ervaren jongerenoverlast onder hetzelfde kopje ('veiligheid') geschaard als gevoelens van onveiligheid, aantal autokraken en aantal woninginbraken. Jongerenprojecten worden dan ook vaak betaald uit portefeuilles als veiligheid en criminaliteitspreventie. Het creëren van een evenwichtiger beeld van jongeren – bijvoorbeeld beginnend bij het wijzigen van administratieve labels – kan leiden tot een groter bewustzijn voor de positieve rol die jongeren kunnen spelen bij een meer constructieve aanpak van problematiek in de wijk.

Hiernaast is het belangrijk om te luisteren naar wat jongeren te vertellen hebben. Ze weten wat er speelt in de wijk, willen zich er graag voor inzetten, maar worden desondanks maar weinig gehoord. Jongeren kunnen zelf aangeven wat voor activiteiten ze willen doen en welke plekken ze nodig hebben. Jongeren – net als volwassenen – hebben behoefte aan plaatsen waar ze zichzelf kunnen zijn. Betrek ze daarom bij het inrichten van ontmoetingsplekken, waaronder ook 'hangplekken'. Stimuleer hiernaast jongeren om positieve nevenactiviteiten op te pakken, zoals rap, toneel, sport en kunst, en op deze manier ook een positief beeld van hun wijk naar buiten te brengen. Er is in krachtwijken geld beschikbaar voor bewonersinitiatieven, echter wordt dit vooral ingezet door en voor volwassenen, terwijl dit geld voor een deel ook aan jongeren en hun initiatieven besteed zou moeten worden. Hierbij is het belangrijk dat jongeren weten waar ze terecht kunnen voor de middelen en faciliteiten om hun ideeën om te kunnen zetten in daadwerkelijke actie.

Een discussie onder beleidsmakers, corporatiemedewerkers en wetenschappers tijdens het congres 'Jongeren, Wonen en Sloop' (5 april 2011), maakte duidelijk dat het betrekken van jongeren een leerproces is, maar dat het begint bij de bewustwording dat er in veel achterstandswijken meer dan genoeg jongeren zijn die ondanks de problemen ook kansen voor verbetering zien, die enthousiast zijn in plaats van dat ze voor overlast zorgen, die verschillende talenten hebben in plaats van een strafblad, en die zich willen inzetten voor hun wijk. Leg dus niet alleen de nadruk op de groep probleemjongeren, maar grijp ook de kansen die al deze positief ingestelde jeugd biedt.

Kirsten Visser (k.visser@uu.nl) is promovenda in stadsgeografie aan de Universiteit Utrecht en tevens redacteur van AGORA.
Dit artikel is deels gebaseerd op het Nicis-onderzoek 'Steigers voor stijging: effecten van herstructurering op de sociale stijging van jongeren'.

Literatuurselectie

Bolt, G., Hooimeijer, P., Kempen, R. van, Kokx, A.,en Zwanenberg, D. (2011) Jongeren, sloop en sociale stijging, Delft, Eburon

Koster, M. en Mulderij K. (2011) Gezellig en gewend, Amsterdam, SWP

Labyrinth Onderzoek & Advies en Wijkraad Overvecht (2008) Wijkraadpleging Overvecht: jongeren

Nationaal Jeugdinstituut (2009) De kracht van jongeren: Diversiteit in jeugdbeleid

Young Opinions (2008) Young Opinions over de veertig 'krachtwijken'